

Juridische varianten opvang vluchtelingen uit de Oekraïne

Juridische variant	Coördinatie vz vr	Bevoegdheden (vordering)	Wie bevoegd (vordering)?	Juridisch solide?	Benodigde tijd inwerkingtreding	Directe parlementaire controle?	Opletpunten
1. Wvr (verzoek)	Ja	Nee	Niemand	Ja	1 dag	Nee	Geen bevoegdheden (vordering) Vrijblijvend
2. Wvr (aanwijzing via cvdK)	Ja	Nee	Niemand	Ja	1 à 2 dagen	Nee	Geen bevoegdheden (vordering) Minder vrijblijvend Bestuurlijke drukte
3. Wet verplaatsing bevolking	Ja	Ja	burgemeester	Ja	Ca. een week, waarbij voorafgaande sondering bij het parlement gewenst is.	Ja, na de inwerkingstelling	Beginselen proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing
4. Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag)	Ja	Ja	Voorzitter vr of ander orgaan van burgerlijk gezag	Ja	Ca. een week (zie opm. bij 3)	Ja, na inwerkingstelling	Beginselen proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing
5. Nieuwe tijdelijke wet	?	?	?	Ja	? (Twm covid-19 duurde meer dan half jaar)	Ja, bij de totstandkoming	Noodzaak niet duidelijk. Er is al wetgeving. Beginselen proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing

Toelichting op de juridische varianten

1. **Wet veiligheidsregio (Wvr) (verzoek)**: De Staatssecretaris/Minister van JenV (MJenV) verzoekt de voorzitters van de veiligheidsregio's een coördinerende rol te vervullen ten aanzien van de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne, en hierbij gebruik te maken van de crisisstructuur (Regionale Beleidsteams), zoals opgenomen in artikel 39 Wvr. De Wvr bevat geen bevoegdheden op opvang te regelen (vordering). De staatssecretaris/MJenV moet duidelijkheid scheppen over de status van de situatie (bijv. bovenregionale/landelijke crisis) en uitleg is gewenst waarom de nationale crisisstructuur al dan niet is geactiveerd.

Juridische varianten opvang vluchtelingen uit de Oekraïne

2. **Wvr (aanwijzing)**: MJenV geeft door tussenkomst van de commissarissen van de Koning de voorzitters van de veiligheidsregio's een aanwijzing een coördinerende rol te vervullen ten aanzien van de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne, en hierbij gebruik te maken van de crisisstructuur (Regionale Beleidsteams), zoals opgenomen in artikel 39 Wvr. De Wvr bevat geen bevoegdheden op opvang te regelen (vordering). MJenV moet duidelijkheid scheppen over de status van de situatie (bijv. bovenregionale/landelijke crisis) en uitleg is gewenst waarom de nationale crisisstructuur al dan niet is geactiveerd.

3. **Wet verplaatsing bevolking (Wvb)** : Als er sprake is van zodanige buitengewone omstandigheden dat noodrechtelijke bevoegdheden moeten *kunnen* worden ingezet, kan worden gedacht aan inwerkingstelling van artikel 7, eerste lid, Wvb. (1) Dit artikel stelt dat de burgemeester ten behoeve van verplaatste en te verplaatsen personen hetzij het beschikbaar stellen van onderkomens, hetzij onderbrenging kan vorderen. Het noodrecht brengt de burgemeesters dus in de positie binnen hun gemeente de opvang te regelen. Er zal in de praktijk uiteraard meer nodig zijn dan alleen deze grondslag om de noodzakelijke opvang te regelen. De beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit zijn van toepassing. Zo moet bijvoorbeeld het recht op eigendom van de betreffende onderkomens als grondrecht meegewogen worden. Dat betekent dat ook deze bevoegdheid slechts gebruikt kan worden als er geen minder zware bevoegdheden gebruikt kunnen worden en de toepassing in verhouding staat tot de bescherming van de vluchtelingen. Als voor inzet van artikel 7, eerste lid, Wvb. wordt gekozen, dan moet MVenJ nadere regelen stellen vast omtrent de toepassing daarvan; dat staat in artikel 7, vijfde lid, Wvb.

4. Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag

Als blijkt dat de aanpak van de burgemeesters met behulp van de bevoegdheden van de Wvb onvoldoende effect sorteert, kan artikel 7 van de **Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag** in werking worden gesteld. (1) Daardoor wordt de minister van JenV bevoegd te voorzien in de uitoefening van de bevoegdheden van de burgemeester die betrekking hebben op de handhaving van de openbare orde en veiligheid, in casu de bevoegdheden uit de Wvb, door die uitoefening geheel of ten dele aan zich te trekken dan wel daarmee geheel of ten dele een ander orgaan van burgerlijk gezag te belasten, waarbij dan gedacht kan worden aan de voorzitters van de veiligheidsregio's. Vanuit het oogpunt van democratische legitimiteit is het beter om deze bevoegdheden in eerste instantie bij de burgemeester te beleggen. Als dit evident weinig effect sorteert, is het proportioneel deze vervolgens bij de voorzitters van de veiligheidsregio's te beleggen.

5. Nieuwe tijdelijke wet

Er zijn wettelijke bevoegdheden beschikbaar die buiten een noodtoestand in werking kunnen worden gesteld. Dit is juridisch solide én de parlementaire controle is geborgd, doordat er onverwijld een wetsvoorstel ter voortdurende van de in werking gestelde bepalingen worden ingediend (na advisering door de Raad van State). Niet duidelijk is wat nieuwe wetgeving zou toevoegen. De Raad van State adviseert in een recent uitgebracht spontaan advies over uitdrukkelijk ad-hoc wetgeving tijdens crises te voorkomen. Ook verbaast de Raad van State zich over de terughoudendheid die er bleek te zijn om noodrecht in te zetten in het begin van de coronacrisis. Niet duidelijk is wat de meerwaarde van nieuwe wetgeving is. Mocht er in de debatten met de parlement desondanks toch dringend behoefte zijn aan nieuwe wetgeving, dan kan daaraan worden gewerkt, terwijl de crisis zelf voortvarend kan worden aangepakt met behulp van de reeds bestaande noodwetgeving.

=====

Juridische varianten opvang vluchtelingen uit de Oekraïne

- (1) Wanneer sprake is van buitengewone omstandigheden, kan worden overwogen noodbevoegdheden separaat in te zetten buiten een noodtoestand. Deze mogelijkheid bestaat om in crisisomstandigheden flexibel te kunnen optreden. In dat geval moeten de relevante bepalingen uit de desbetreffende wet of wetten in werking zijn getreden, en vervolgens is werking worden gesteld via een koninklijk besluit op voordracht van de minister-president.
Zodra het besluit is genomen, moet een voorstel van wet aan de Tweede Kamer worden gezonden omtrent het voortduren van de werking van de bij dat besluit in werking gestelde bepalingen. Zodra er geen sprake meer is van buitengewone omstandigheden, moeten de in werking gestelde bepalingen buiten werking worden gesteld.
De beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit zijn bij de inzet van deze wetgeving van toepassing nu hierbij diverse grondrechten in het geding zijn.